

Michael Ford

Mag.art. i engelsk
underviser, Al-Irchad Skolen i Helsingør
mf@abzebra.dk

Eventyr og *dual language* undervisning i folkeskolens ældre klasser

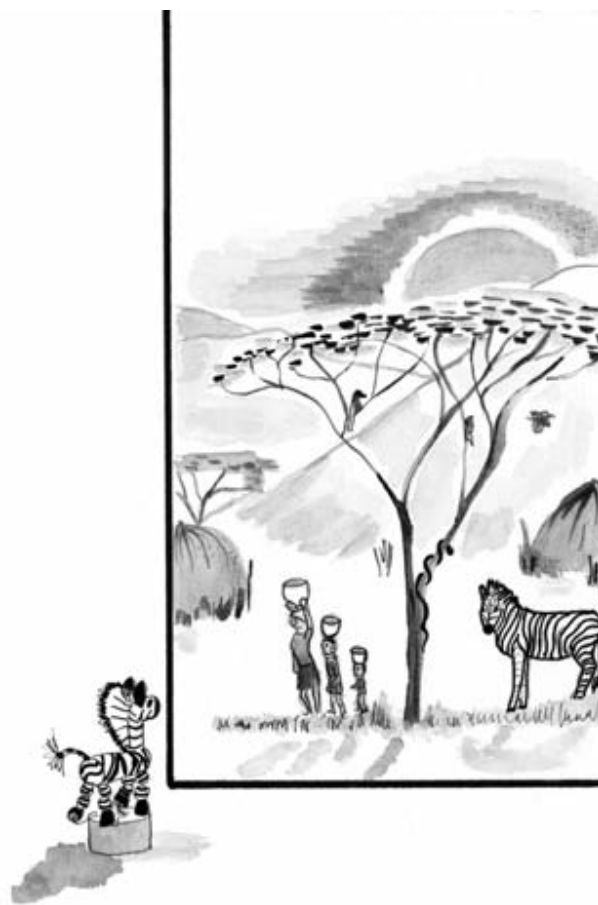
Efter seks år med indvandrerbørn fra Mellemøsten har jeg i eventyret på dansk og engelsk fundet frem til *dual language* teknikker, som er særdeles velegnede til min målgruppe, som jeg kalder *den globale teenager*.

Da min hustru og jeg for fem år siden startede et lille bogforlag, var det med udgangspunkt i devisen: Sproget i eventyret – eventyret i sproget. Efter en lang karriere som underviser, teatermand og forfatter var jeg netop begyndt på mit sidste undervisningsjob – en stilling som lærer i dansk, historie og samfundsfag på en arabisk friskole i Helsingør. Jeg havde set mig om efter den pædagogisk måske mest udfordrende undervisningsopgave i Danmark: via undervisning at forbedre integrationsprocessen for libanesiske og palæstinensiske børn. Al-Irchad Skolen er en muslimsk friskole, der vægter faglig undervisning i folkeskolens fag baseret på læseplanerne i Fælles Mål. Skolen tilbyder også undervisning i arabisk sprog, kultur og religion. Skolen afholder Folkeskolens Afgangsprøver og sender en stor del af eleverne videre til de gymnasiale uddannelser. Efter selv at have boet i Libanons hovedstad og gået på Det Amerikanske Universitet i Beirut i min ungdom, havde jeg en vis forudsætning for at kunne sætte mig ind i en omstillingsproces, der rækker langt ud over det sproglige og ind i det kulturelle, sociale og religiøse landskab. Lægger man dertil den livserfaring, at jeg selv kom til Danmark i fireårsalderen som barn af en britisk katolik og en svensk agnostiker uden at kunne et ord dansk og derfor måtte igennem integrationsmøllen uden sproglig eller kulturel ballast hjemmefra, følte jeg mig klædt på til opgaven. Der tog jeg fejl.

Meget er sket i Danmark som samfund siden de glade 50'ere og 60'ere, hvor jeg kunne gå til ekstradansk to gange om ugen hos min dansklærer hr. Meyer efter skoletid i en periode på tre år og derefter tale, læse, forstå og skrive dansk samt have erhvervet uddannelsesadækvat indsigt i dansk historie, samfundsforhold og kulturel mentalitet. Sådan spiller klaveret ikke i dag. Med indvandring fra ikke-europæiske lande, hvoraf nogle indvandrere er analfabeter, står vi som samfund over for en stor pædagogisk udfordring.

Et virkemiddel i den sprogpædagogiske hverdag, som jeg har brugt med en vis succes, er at udforske sproget i eventyret og eventyret i sproget. Thi sproget er nøglen, der åbner alle døre. Mestrer man ikke sproget, er man udelukket fra et moderne samfund. At forstå et sprog er ikke det samme som at kunne bruge et sprog. At kunne et pensum er ikke det samme som at kunne undervise i og dermed viderebringe og overlevere det pensum. At tilegne sig et sprog er en proces, som kræver et helt samfunds medvirken.

I denne proces er læreren i skolen én af de vigtige spillere, andre er forældrene i hjemmet samt politikerne, der stiller midler til rådighed. De fleste af mine elever har kun mig til at vejlede sig i denne altafgørende proces. Deres forældre er enten analfabeter eller har en så ringe sprogforståelse, at de ikke er i stand til at bidrage til deres børns læring. En stor del af mine elever arbejder således kun på processen i skoletimerne.

*Illustration af
Regitze Schmidt*

Da jeg første gang læste mit eventyr *Den skæve zebra* højt for min tredje klasse, gik der ikke særlig lang tid, før nogle af eleverne sad og småhviskede på arabisk. De sprogligt mest adrætte fulgte med til slutningen af historien, men da vi begyndte at tale om handling og personer, var det de færreste, der havde forstået overfladeintrigen. De fleste virkede også ret ligeglade og ville bare tilbage til den daglige rutine med gloser, diktat, læsning og andre former for struktureret klasseundervisning. Eleverne havde simpelthen ikke nok sprog eller referenceramme til at kunne følge med i det relativt simple børneniveau af et moderne dansk eventyr fortalt for børn

og voksne. Dette i den grad foruroligende problem spreder sig desværre med voksende kraft til alle andre skolefag, da sprogforståelsen er en forudsætning for tilegnelse af et stof samt dermed den eneste hovednøgle til Danmarks mange døre. Mine elever stod udenfor. Gode råd var nu dyre.

Et halvt år senere spurgte en af mine elever mig ganske uventet, hvordan det mon gik for den lille skæve zebra, der var kommet til Danmark som flygtning og var blevet genforenet med sin mor i det fredelige lille land i det høje nord. Pigen havde lånt bogen på biblioteket og havde læst den sammen med sin mor, der først havde læst den engelske version af historien, som hun også havde lånt på biblioteket.

Da vi startede vores forlag, valgte vi at udgive alle vore eventyr på både dansk og engelsk, da vores forlagsprojekt var baseret på et samarbejde med et kinesisk forlag i Hong Kong, der udgiver vore moderne danske eventyr på mandarin og på engelsk i Kina og i det øvrige Asien. Tanken var også at bruge den danske version i folkeskolens ældste klasser og den engelske version i gymnasiet, både i Danmark og i Kina. Nu så jeg pludselig en anden og endog meget praktisk anvendelse af eventyrene på dansk og engelsk i mit daglige arbejde.

Engelsk er takket være globalisering og computere blevet et identitetsskabende arbejdsprog på verdensplan. I forlængelse af dette så jeg mulighederne i at formidle dansk sprog, historie og kultur via dual language teknikker – lær engelsk ved at lære dansk/lær dansk ved at lære engelsk!

Motivation er et nøgleord, når det gælder om at optimere undervisning i dansk sprog, historie, kultur og samfundsforhold til en mellemøstlig målgruppe. *Hvad skal vi bruge det til? Kan det ikke være lige meget? Vi får jo ikke job alligevel, når vi hedder "Marwa med tørklædet" og "Ali med kasketten"!* *Hvorfor skal vi så uddanne os?* er standardreplikker i klasseværelset. Eleverne lever i det nye proletariats motivationsdræbende reservater, hvor flid og interesse for alt dansk betragtes som forræderi eller i hvert fald som meget suspekt. Begrebet "integration" har mistet alle sine positive konnotationer og sidestilles med knæfald for fjenden. Og jeg, deres lærer, er deres eneste vejleder i den altafgørende proces. Jeg skal forsvare, forklare, sælge og gyldighedsstemple danskhedens nødvendigheder, og i det arbejde ser jeg pludselig en mulighed for at lade min vare, mit produkt, indgå i en pakkelse med en for dem væsentligt mere attraktiv ejendel – det engelske sprog og de dertil hørende herligheder.

Jeg begynder derfor at skrive moderne danske eventyr på dansk og engelsk spækkede med fakta og info om danskernes historie, kultur og samfundsforhold – *Prinsen af Dyrehaven, Spøgelset på Kronborg, Gnomen på Hammer Mølle, Den lille havfrue, Den sidste viking, Fantomet i Tivoli* samt udgiver antologierne *Moderne danske eventyr I & II* (alle udkommet på forlaget ABZebra, 2003-2007) – og nu udgives de to versioner ikke i separate bøger, men i samme bog. I Kina udkom *Den skæve zebra* på mandarin og engelsk, trykt sideløbende på hver side med en læse-

pen, der læser teksten på mandarin, når man berører den kinesiske tekst, og på engelsk, når man berører den engelske tekst. Her i Danmark udgives bøgerne nu med den danske version først, derefter den engelske version i samme bog.

At fornøje og oplyse er ikke noget nyt koncept, men eftersom min målgruppes kulturelle bagage ikke indeholder særlig meget tankegods fra den europæiske oplysningstid, har mine elever – for at kunne følge undervisningen i grundskole og ungdomsuddannelser – behov for den oplysning og viden, som vi i Danmark betragter som en selvfølgelig kulturel ballast. Her kommer det tværfaglige projekt med fokus på eventyret og de *dual language* teknikker så ind – grammatik, etymologi, syntaks og billedsprog kan aflede og henlede opmærksomhed på processen.

Vi begynder med *storytelling*: oplæsning af eventyret på engelsk med indlevelse og variation. Derefter samtale på engelsk om indhold, sprog og form, hvorefter eleverne skriver et referat af handlingen på engelsk. Deres referater rettes sprogligt og kommenteres med hensyn til indhold og form, hvorefter eleverne oversætter dem til dansk. Nu læses eventyret på dansk med den samme indlevelse og variation; derefter er der samtale og referat, hvorefter de danske referater rettes og sammenholdes med den tidligere oversættelse fra engelsk. Sammenligningen af de to versioner udløser en diskussion om sproglige virkemidler og fortælleteknikker på dansk og engelsk. Til sidst skriver eleverne et referat af eventyret på deres hjemmetsprog, hvorefter de opfordres til at læse denne version højt for gruppen – med indlevelse og variation! Vi har nu knyttet elevernes tre sprog sammen i en sidestillet enhed, som inspirerer dem til via sprogene at udforske og sammenligne de kulturer, sprog og historier, som de nu kan begynde at eje – med stolthed.

Eleverne kan nu i dette tværfaglige projekt læse historierne på dansk og engelsk og faktisk sammenligne og følge sprogenes grammatiske og syntaktiske forskelligheder fra sætning til sætning. Samtidig indhenter de masser af relevant info om deres nye hjemland og får pludselig en helt ny fornemmelse af at høre til i en dual dansk og global virkelighed. Den engelske og den globale virkelighed med alle dens positive konnotationer afmonterer samtidig den fremmedgørelse, de tidligere har følt imod alt dansk, eftersom de ved at omfavne den globale historie, den gode historie, også bliver fortrolige med den danske historie, som i en engelsk klædedragt fremstår som attråværdig og som noget, de kan være stolte af – som noget, de gerne vil vedkende sig som deres eget. De nærmer sig således en forståelse og et ejerskab af danskheden – herunder sproget, historien, kulturen og mentaliteten. Herfra til integration er skridtet pludselig ikke så langt.

Det er samspillet mellem eventyret og sproget/sprogene, som gør disse *dual language* teknikker så effektive over for denne målgruppe. Genren er arketyrisk og tiltaler mennesket i alle aldre – sproget er klart, disciplineret og visuelt formidlende. Emnerne er universelle med mennesket i centrum; den gode historie, som overleveres både mundtligt og skriftligt, går som en rød tråd igennem litteraturens historie, og derfor sælger konceptet sig selv til *den globale teenager*.

Derfor er det ikke kun mine elever med mellemøstlige aner, der kan have glæde af eventyret i sproget og sproget i eventyret, men også etnisk danske elever må være modtagelige for dette virkemiddel. I en tid hvor der er fokus på faglighed og sproglige kompetencer, hvor vi i globaliseringens hellige navn nok bliver nødt til at revidere vort Uffe Ellemann-engelsk, kan *dual language* undervisning være et værdifuldt instrument i værktøjskassen i folkeskolens ældre klasser og på vore gymnasiale uddannelser.

Litteratur

Se: www.abzebra.dk